

УДК 342.731

DOI: 10.33098/2078-6670.2022.13.25.116-124

МУНІЦИПАЛЬНА РЕФОРМА У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Магновський Ігор Йосифович,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та філософії права

Одеського державного університету внутрішніх справ,

вул. Успенська, 1, м. Одеса, Україна, 65014

e-mail: magn.igor@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7336-6212>

Мета. Метою роботи є висвітлення у конституційно-правовому аспекті практики запровадження муніципальної реформи як невід'ємної складової державотворення в Україні, з'ясування особливостей пришвидшення процесів успішного її проведення, що є об'єктивною потребою на шляху демократизації суспільних процесів у державі. **Методика.** Методика включає комплексний аналіз та узагальнення наявного науково-теоретичного матеріалу та формулювання відповідних висновків та рекомендацій. Під час дослідження використовувались наступні **методи** наукового пізнання: термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний, логіко-нормативний. **Результати.** У процесі дослідження визнано, що складовою рушійної сили демократичного, правового процесу в Україні є проведення муніципальної реформи, як фактора забезпечення децентралізації публічної влади, де стрижневим компонентом перетворень виступає місцеве самоврядування, котре постає основою потенційного стимулювання соціально-економічного та культурного розвитку територіальних громад, зміцнення їх спроможностей та самодостатності, які є однією із базових складових громадянського суспільства. **Наукова новизна.** У процесі дослідження встановлено, що муніципальна реформа, як різновид правової реформи, є загалом невід'ємною частиною національного державотворення у становленні й розвитку демократії, так і безпосередньо спрямована на утвердження базових засад організації й функціонування місцевого самоврядування, що є основою забезпечення соціально-економічного та культурного розвитку територіальних громад на місцях. **Практична значимість.** Результати дослідження може бути використано у правотворчій та правозастосовній діяльності у процесі вдосконалення конституційного й муніципального законодавства України, під час подальшого визначення особливостей та перспектив проведення муніципальної реформи.

Ключові слова: муніципальна реформа, місцеве самоврядування, децентралізація, публічна влада, громадянське суспільство.

Igor Mahnovskiy

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of theory and philosophy of Law
faculty of experts training for pre-trial investigation bodies

Odessa State University of Internal Affairs,

Uspenskaya Street, 1, Odesa, Ukraine, 65014

e-mail: magn.igor@ukr.net

MUNICIPAL REFORM IN THE CONTEXT OF STATE BUILDING IN UKRAINE: CONSTITUTIONAL AND LEGAL ASPECT

Purpose. The aim of the work is to highlight in the constitutional and legal aspect of the practice of municipal reform as an integral part of statehood in Ukraine, to clarify the peculiarities of accelerating the process of its successful implementation, which is an objective need to democratize social processes in the country. **Methodology.** The methodology includes a comprehensive analysis and generalization of available scientific and theoretical material and the formulation of relevant conclusions and recommendations. The following **methods** of scientific cognition were used during the research: terminological, logical-semantic, functional, system-structural, logical-normative. **Results.** The study recognized that the driving force of the democratic, legal process in Ukraine is the implementation of municipal reform as a factor in ensuring the decentralization of public power, where the core component of change is local self-government, which is the basis for potential stimulation of socio-economic and cultural development. their capabilities and self-sufficiency, which are one of the basic components of civil society. **Scientific novelty.** The study found that municipal reform, as a kind of legal reform, is generally an integral part of nation-building in the formation and development of democracy, and directly aimed at establishing the basic principles of organization and functioning of local government, which is the basis for socio-economic and cultural development of local communities. **Practical significance.** The results of the study can be used in law-

making and law enforcement activities in the process of improving the constitutional and municipal legislation of Ukraine, while further identifying the features and prospects of municipal reform.

Key words: *municipal reform, local self-government, decentralization, public authorities, civil society.*

Постановка проблеми. Україна вже понад два десятиліття XXI століття переживає процес муніципального реформування із певною активністю та спадом, супроводжуючись вихором суспільно-політичних перипетій, що включає у себе створення комплексної та багаторівневої системи функціонування демократичних інститутів держави і суспільства, де стрижневим компонентом перетворень виступає місцеве самоврядування, яке є одним із головних чинників побудови громадянського суспільства в державі.

Відтак основним завданням політико-правових перетворень, що відбуваються в Україні, є формування ефективного місцевого самоврядування, яке визнається і гарантується в Україні відповідно до статті 7 Конституції України [1].

Натомість нинішня модель місцевого самоврядування в Україні, як зазначають науковці, є нестійким, внутрішньо суперечливим утворенням, сконструйованим із елементів радянської політико-правової спадщини на основі довільного поєднання елементів громадівської та державницької концепцій, зі слабким і непослідовним урахуванням передового зарубіжного муніципально-правового досвіду. Результатом державних реформ протягом минулих років стало безсистемне експериментування із самоврядними інституціями та їх конструювання методом «спроб і помилок». Взнаки далася також недостатня концептуальна і наукова забезпеченість муніципального реформування. Урешті-решт, зазначена модель перестала відповідати критеріям раціональності, ефективності й адаптивної здатності до суспільних потреб [2, с. 1].

Як бачимо, доцільність і необхідність даного дослідження викликана сьогоденням та актуалізує дану тематику й потребує відповідних напрацювань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Певною мірою означеній проблемі присвятили свої роботи такі науковці, як: М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, В.І.Борденюк, Т. В. Забейворота, Ю. В. Камардіна, Н. В. Камінська, В. М. Кампо, А.М.Колодій, М. І. Корнієнко, В. В. Костицький, А. Р. Крусян, В.С. Куйбіда, О. В.Марцеляк, Н. В. Мішина, М. В. Оніщук, О. О. Петришин, М. О. Пухтинський, С. Г. Серьогіна, К.Є.Соляник, М. О. Теплюк, В. Л. Федоренко, В. М. Шаповал, Н. В. Шаповал, Ю.С.Шемшученко та ряд інших, напрацювання котрих містять корисний за обсягом фактичний матеріал та спонукає до подальших правових досліджень місця і ролі муніципальної реформи у контексті державотворчих процесів.

Постановка завдання. Висвітлення у конституційно-правовому аспекті практики запровадження муніципальної реформи як невід'ємної складової державотворення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Муніципальна реформа в Україні, зауважує Ю.В. Камардіна, концептуально ґрунтується на європейських принципах і стандартах формування ефективного місцевого самоврядування, що детермінує у якості основних завдань конституційно-правову модернізацію системи місцевого самоврядування, формування реального та дієвого інституту місцевого самоврядування, забезпечення децентралізації публічної влади з максимальним наближенням до більшості територіальних громад та їх жителів для створення й підтримки сприятливого життєвого середовища [3, с. 4].

Здійснення муніципальної реформи в Україні, зазначає О. О. Майданник, вимагає дослідження проблем законодавчого регулювання та практичного функціонування місцевого самоврядування, створення належного наукового підґрунтя для його реформування відповідно до вимог міжнародних стандартів [4, с. 37].

Як засвідчує Н. М. Пархоменко, на сьогодні відсутнє одностайне концептуальне бачення правової сутності муніципальної реформи, що пов'язано з різноманітними дослідницькими підходами до її тлумачення. Натомість потрібне фундаментальне дослідження сутнісних аспектів зазначеної реформи, адже наукове обґрунтування складає невід'ємний елемент як підготовки, так і процесу реалізації муніципальної реформи. Насамперед воно включає, наголошують дослідники, проведення наукових досліджень, які пов'язані з практикою правотворення, правореалізації та державотворення та визначення ступеня та характеру впливу права на суспільні відносини; застосування новітніх теоретико-методологічних підходів до вивчення та прогнозування розвитку державно-правових явищ; проведення всебічних, комплексних міждисциплінарних досліджень; готовність владних структур до сприйняття та застосування наукових рекомендацій [5, с. 48].

Своєю чергою Н. В. Верлос підкреслює, що становлення сучасної демократичної держави детермінує необхідність розвитку інституту місцевого самоврядування як невід'ємної складової конституційного механізму публічної влади, а розвиток інституту муніципальної демократії має важливе значення для налагодження комунікативного зв'язку з інститутами громадянського суспільства та сприяє зміцненню аксіологічних засад конституціоналізму в цілому [6, с. 109].

Як справедливо зазначає Ю.В. Камардіна, під впливом європейських стандартів місцевого самоврядування чинне українське законодавство у сфері правового забезпечення здійснення муніципальної реформи трансформується за допомогою міжнародно-правових і національних способів впровадження, які полягають: по-перше, в утворенні умов для належної імплементації та гармонізації європейських стандартів місцевого самоврядування; по-друге, в можливості їх впливу на виконання міжнародних зобов'язань, зокрема реформування місцевого самоврядування за європейськими стандартами [7, с. 38].

Н. Р. Нижник та Н. Т. Гончарук свідчать, що без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації, деконцентрації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України, побудови місцевої влади на засадах демократії [8, с. 149].

Водночас, із аксіологічного боку, звітує Н. В. Шаповал, муніципальна реформа постає як засіб утвердження й розкриття цінностей муніципалізму та муніципальної демократії. Свобода населення й територіальної громади виступає ціннісним підґрунтям муніципального реформування і одночасно головною метою заходів з реалізації такої реформи [9, с. 88].

Муніципальна реформа, стверджує А. С. Калінкін, обов'язково повинна мати чітко окреслене нормативно-правове підґрунтя, яке складається із заходів конституційного (факультативно), законодавчого і підзаконного (обов'язково) характеру, що системно пов'язані між собою цілями, завданнями та принципами муніципальної реформи [10, с. 106].

У діяльнісному аспекті, наголошує П. М. Любченко, муніципальна реформа постає як складний конгломерат урегульованих правом суспільних відносин, що відбуваються від ініціювання до реалізації цілей муніципальної реформи. Такі відносини в силу своєї правової природи є державно-політичними відносинами владарювання. При цьому об'єктивно відносини, що складаються у ході реалізації муніципальної реформи, є за їх функціональною спрямованістю регулятивними та охоронними, за рівнем індивідуалізації суб'єктів – можуть бути відносними та абсолютними, за кількістю суб'єктів – складними, за розподілом між ними прав і обов'язків – можуть бути односторонніми, двосторонніми та багатосторонніми, за волевиявленням сторін – є переважно управлінськими [11, с. 23].

Окрім того, муніципальна реформа розглядається у єдності її як внутрішніх, так і зовнішніх компонентів. При цьому часом проведення муніципальної реформи може зумовлюватися різним за специфікою констеляції набором та співвідношенням внутрішніх і зовнішніх компонентів. Зокрема, як доводять сучасні фахівці з конституційного права (Н. В. Агафонова, Ю. В. Данилюк, Х. В. Приходько), муніципальна реформа відіграє важливу роль на міжнародному рівні, що детермінується низкою таких чинників: а) складним генетичним зв'язком між конституційним правом держави і основними правами людини; б) поведінкою держави в період децентралізації повноважень по відношенню до її громадян (нормативно-діяльнісний зв'язок); в) розширенням об'єктів нормативно-правового регулювання органів місцевого самоврядування (об'єктно-регулятивний зв'язок); г) активним впливом міжнародного права на конституційні правопорядки національних держав (інверсійно-колабораційний зв'язок); г) формуванням тенденції конституціоналізації міжнародного права та інтернаціоналізації конституційного правопорядку національних держав (двосторонньоколабораційний зв'язок); д) готовністю національних систем права до сприйняття норм міжнародного права та їх використання у національному конституційному законодавстві (латентний зв'язок); е) формуванням у межах національного конституційного права системи міжнародно-правових зобов'язань держав щодо децентралізації публічної влади (прагматичний зв'язок) [12, с. 41–43].

На думку О. В. Марцеляка, муніципальна реформа – це реформа, спрямована на досягнення міжнародних стандартів організації та функціонування місцевого самоврядування в Україні, європейського рівня соціально-економічного розвитку країни, модернізацію існуючої системи управління, удосконалення механізму публічної влади, територіального устрою, правового статусу людини і громадянина. Така реформа має сприяти модернізації форм та змісту муніципальних відносин, визначити нову модель територіально-політичної організації країни, бути передумовою для здійснення ефективної державної регіональної політики, а також для реалізації інших необхідних суспільству реформ [13, с. 25–26].

На переконання О. В. Батанова щодо ролі муніципальної влади у відповідних процесах, то вона полягає не тільки у реалізації нею своїх самоврядних функцій та повноважень, а й утворенні та послідовній реалізації різноманітних організаційно-правових форм, способів, засобів, напрямів безпосередньої публічно-самоврядної діяльності, які б сприяли якомога більш повному включенню населення у процес вирішення проблем місцевого життя, стимулюванню інтересу й ініціативи до самоорганізації. Саме ця обставина формує як практичне значення ефективної, побудованої на європейських стандартах муніципальної демократії, організації та діяльності муніципальної влади, так і науково-дослідницький інтерес до вказаної

проблематики, враховуючи колосальний соціальний запит на методологічно осмислену інформацію, яка б висвітлювала багатогранні аспекти публічно владної діяльності місцевого самоврядування, у тому числі й насамперед в аспекті зміцнення вітчизняного унітаризму [14, с. 32].

Зі свого боку, дослідниця С. Г. Серьогіна, до основних напрямків здійснення муніципальних реформ у сучасних європейських країнах відносить такі, як оптимізація системи місцевого управління на засадах досягнення оптимального балансу між елементами централізації та децентралізації, який би відповідав умовам тієї чи іншої країни, запровадження принципів субсидіарності та пропорційності, деконцентрації повноважень [15, с. 147].

Узагальнивши інші підходи, на переконання Н. В. Шаповал, можна виокремити, такі основні напрями муніципального реформування, як 1) нормативно-правовий (реформування муніципального законодавства); 2) інституційний (створення або реформування існуючої системи органів місцевого самоврядування); 3) функціональний (перегляд сфери компетенції органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів місцевого самоврядування); 4) фінансово-економічний (реформування фінансових та економічних основ місцевого самоврядування); 5) діяльнісний (реформування відносин між органами місцевого самоврядування та іншими органами публічної влади). При цьому, наголошує дослідниця, муніципальне реформування може здійснюватися на одному, кількох або одночасно на всіх вищезначених напрямках муніципального реформування, що обумовлюється системністю об'єкта реформування та може свідчити про глибину (масштаб) реформаторських процесів [16, с. 36–37].

З огляду на таке, у науковій літературі сформульовано бачення сукупності необхідних елементів державної політики у сфері реформування місцевого самоврядування, до яких віднесені: 1) наявність концепції організації місцевої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою; 2) пакет нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в територіях, визначають їх компетенції та взаємодію, порядок вирішення спорів між ними; 3) нормативно-правова база ресурсного забезпечення місцевого самоврядування; 4) наявність у системі виконавчої влади органу, який би переймався проблемами місцевого самоврядування і допомагав би цим органам у розв'язанні складних проблем; 5) наявність алгоритму прийняття рішень із питань, що стосуються місцевого самоврядування, із обов'язковим залученням представників об'єднань органів місцевого самоврядування і врахуванням їх інтересів; 6) система моніторингу муніципальної реформи [17, с. 180].

Зауважимо, що до основних ознак муніципальної реформи Н. В. Шаповал відносить такі: 1) це різновид правової реформи; 2) об'єктом цієї реформи є система місцевого самоврядування, що включає у себе публічно-владний (система органів місцевого самоврядування), діяльнісний (система муніципальних правовідносин) та суб'єктний (система суб'єктів місцевого самоврядування та суб'єктних – індивідуальних та колективних – муніципальних прав) зрізи; 3) ця реформа може включати конституційні зміни, а може відбуватися поза змінами конституційного характеру; 4) вона передбачає системне розгортання, розкриття та більш послідовне втілення конституційних засад місцевого самоврядування або ж зміну цих засад; 5) здійснюється на концептуально-проективному, нормативно-правовому та організаційному рівнях; 6) поєднує національний та універсальний досвід муніципалізму; 7) здійснюється на певній ідеологічній основі (громадівська чи державницька концепція місцевого самоврядування

або їх комбінації); 8) має об'єктивний та еволюційний характер і, як така, слугує розвитку та зміцненню ідеології муніципалізму, конституціоналізму, демократизму, соціальній інтеграції та консолідації суспільства [16, с. 44].

Визначальним напрямом розвитку сучасної України, підкреслює Б. В.Калиновський, є результативність муніципальної реформи та територіальної організації публічної влади на засадах децентралізації, субсидіарності, продуманої регіоналізації та наближення української конституційної моделі місцевого самоврядування до кращих практик місцевого самоврядування країн Європейського Союзу. Нерідко реформи місцевого самоврядування ставали поштовхом до розвитку конституційного державотворення та правотворення, трансформуючись у національну ідею, що об'єднувала громади, державу, бізнес і громадянське суспільство [18, с. 23]. Муніципальна реформа, указує вчений, буде ефективною лише у поєднанні з демократією. Окрім інституту місцевих виборів, який потребує нагального оновлення, що підтвердили результати і перебіг місцевих виборів у жовтні-листопаді 2020 р., територіальній громаді треба надати легітимний інструментарій для безпосереднього вирішення проблем місцевого значення – місцеві референдуми, місцеві ініціативи тощо [18, с. 27].

Основні напрямки подальшого впровадження муніципальної реформи, констатує В.С. Куйбіда, включає: розподіл повноважень прав, обов'язків між рівнями влади, що призведе до досягнення рівності в інтересах держави та територіальної громади; впровадження ефективної регіональної політики, направленої на забезпечення стабільного розвитку міст та регіонів; збереження територіальної цілісності та унітарного устрою; розширення об'єму прав територіальних громад стосовно вирішення питань місцевого значення [19, с. 8–9].

Висновки. Таким чином, пришвидшення процесів успішного проведення муніципальної реформи в Україні є об'єктивною потребою на шляху демократизації суспільних процесів у державі, однією із ключових передумов вирішення складних завдань децентралізації публічної влади, що виражає реальну еволюцію державно-управлінських відносин, потенційного стимулювання соціально-економічного та культурного розвитку громад, зміцнення їх спроможностей та самодостатності. Тому нинішньому стану державотворення в Україні доцільний інтенсивний пошук дієвої моделі місцевого самоврядування, як базового компоненту муніципальної влади, де однією із найважливіших умов оптимального розвитку громадянського суспільства та ефективного функціонування правової держави є забезпечення паритету інтересів країни та інтересів територіальних громад. Отже, муніципальна реформа спричинила системні зрушення у всіх сферах державно-владних відносин і має стати пріоритетним напрямом політики держави на найближчі роки.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Шаповал Н. В. Муніципальна реформа в сучасній Україні: конституційно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Нац. авіа. ун-т. Київ, 2021. 20 с.
3. Камардіна Ю. В. Муніципальна реформа в Україні та державах-членах Європейського Союзу в умовах європейської міждержавної інтеграції: порівняльно-

правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ, 2020. 24 с.

4. Майданник О. О. Становлення та розвиток Української моделі місцевого самоврядування. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 8 грудня 2017 р.). Київ: ТОВ «Підприємство ВІ.ЕН.ЕЙ», 2017. С. 36–42.

5. Пархоменко Н. М. Сутність і зміст правової реформи: теоретичні аспекти. *Правова держава*. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. 2018. Вип. 29. С. 47–48.

6. Верлос Н. В. Рецепція інноваційних форм муніципальної демократії в Україні. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: зб. тез доповідей. Київ: АПСВТ, 2020. С. 109–114.

7. Камардіна Ю. В. Історико-правовий аналіз становлення, розвитку та трансформації системи місцевого самоврядування в незалежній Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 31–39.

8. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. Дніпропетровськ: Моноліт, 2009. 384 с.

9. Шаповал Н. Методологічні засади дослідження муніципальної реформи в контексті сучасних правових підходів муніципалізму. *Ročenka Ukrajinsko-Slovenská Zbornik Vedeckých Prác*, 2020, pp. 86–92.

10. Калінкін А. С. Конституційна реформа у сфері децентралізації державної влади: проблеми теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2016. 202 с.

11. Любченко П. М. Місцеве самоврядування в системі інститутів громадянського суспільства: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2007. 40 с.

12. Децентралізація в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання / передне слово Голови Верховної Ради України В. Б. Гройсмана. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2015. 413 с.

13. Марцеляк О. В. Конституційна муніципальна реформа в Україні та її пріоритетні напрями на сучасному етапі. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 08 груд. 2017 р.). Київ: ТОВ «Підприємство ВІ.ЕН.ЕЙ», 2017 С. 25–26.

14. Батанов О. В. Муніципально-правовий вимір унітаризму в Україні: проблеми та виклики. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: зб. тез доповідей. Київ: АПСВТ, 2020. С. 28–38.

15. Серьогіна С. Г. Реформа місцевого самоврядування в Україні в сучасних умовах політико-правового розвитку. *Актуальні проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування в контексті конституційної модернізації*: зб. наук. статей за матеріалами наук.-практ. семінару (м. Харків, 14 жовтн. 2016 р.). Харків. 2016. С. 145–154.

16. Шаповал Н. В. Муніципальна реформа в сучасній Україні: конституційно-правовий аналіз: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Нац. авіа. ун-т. Київ, 2021. 234 с.

17. Слобожан О. Державна політика у сфері реформування місцевого самоврядування: історико-правовий аспект. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 3. С. 177–184.

18. Калиновський Б. В. Досвід проведення муніципальної реформи в країнах Європейського Союзу. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: зб. тез доповідей. Київ: АПСВТ, 2020. С. 22–28.

19. Куйбіда В. С. Напрями та пріоритети муніципальної реформи в Україні. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 08 грудня 2017 р.). К.: ТОВ «Підприємство ВІ.ЕН.ЕЙ», 2017. 148 с.

References

1. Constitution of Ukraine: adopted at the V session of the Verkhovna Rada of Ukraine (1996, June 28). *Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny*. 1996. № 30. St. 141. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (in Ukrainian)

2. Shapoval, N. V. (2021). *Municipal reform in Modern Ukraine: constitutional and legal analysis*: PhD thesis abstract. Nac. avia. un-t. Kyjiv, 20 p. (in Ukrainian)

3. Kamardina, Yu. V. (2020). *Municipal reform in Ukraine and the Member States of the European Union in the context of European interstate integration: a comparative legal study*: PhD thesis abstract. In-t zakonodavstva Verkhovnoji Rady Ukrajiny. Kyjiv, 24 p. (in Ukrainian)

4. Majdannyyk, O. O. (2017). Stanovlennja ta rozvytok Ukrajinsjkoji modeli miscevogho samovrjaduvannja [Formation and development of the Ukrainian model of local self-government]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajiny: pozycja vlady, naukoviciv, profspilok ta ghromadsjkosti*: tezy dopovidej Vseukrajinsjkoji naukovopraktychnoji konferenciji (Kyjiv, 8 ghrudnja 2017 r.). Kyjiv : TOV «Pidpryjemstvo VI.EN.EJ», pp. 36–42. (in Ukrainian)

5. Parkhomenko, N. M. (2018). Sutnistj i zmist pravovoji reformy: teoretychni aspekty [The essence and content of legal reform. Theoretical aspects]. *Pravova derzhava*. Kyjiv: In-t derzhavy i prava imeni V. M. Koreckogho NAN Ukrajiny, 29, pp. 47–48. (in Ukrainian)

6. Verlos, N. V. (2020). Recepcija innovacijnykh form municypalnoji demokratiji v Ukrajinі [Reception of innovative forms of municipal democracy in Ukraine]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajiny: pozycja vlady, naukoviciv, profspilok ta ghromadsjkosti*: zb. tez dopovidej. Kyjiv: APSVT, pp. 109–114. (in Ukrainian)

7. Kamardina, Yu. V. (2019). Istoryko-pravovyj analiz stanovlennja, rozvytku ta transformaciji systemy miscevogho samovrjaduvannja v nezalezhnij Ukrajinі [Historical and legal analysis of the formation, development and transformation of local government in independent Ukraine]. *Pravo i suspiljstvo*, 5, pp. 31–39. (in Ukrainian)

8. Nyzhnyk, N. R., Ghoncharuk, N. T. (Ed.). (2009). *Administratyvna reforma v Ukrajinі: suchasnyj stan, problemy ta perspektyvy: monoghrafija* [Administrative reform in Ukraine: current status, problems and prospects: a monograph]. Dnipropetrovsjk: Monolit, 384 p. (in Ukrainian)

9. Shapoval, N. (2020). Metodologichni zasady doslidzhennja municypalnoji reformy v konteksti suchasnykh pravovykh pidkhodiv municypalizmu [Methodological bases of research of municipal reform in the context of modern legal approaches of municipalism]. *Ročenka Ukrajinsko-Slovenská Zbornik Vedeckých Prác*, pp. 86–92. (in Ukrainian)

10. Kalinkin, A. S. (2016). *The constitutional reform in the sphere of state power decentralization*: PhD diss. Uzhghorod, 202 p. (in Ukrainian)

11. Lyubchenko, P. N. (2007). *Local government in the system of civil society institutes: constitutional-and-legal aspect*: Doctor of Law thesis abstract. Kharkiv, 40 p. (in Ukrainian)
12. Ghrojsmana, V. B. (Introductory). (2015). *Decentralizacija v Ukrajinі: zakonodavchi novaciji ta suspilni spodivannja* [Decentralization in Ukraine: legislative innovations and public expectations. Kyiv: In-t zakonodavstva Verkhovnoji Rady Ukrajinі, 413 p. (in Ukrainian)
13. Marceljak, O. V. (2017). Konstytucijna municypaljna reforma v Ukrajinі ta jiji prioritytni naprjamy na suchasnomu etapi [Constitutional municipal reform in Ukraine and its priority areas at the present stage]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajinі: pozycja vlady, naukovic, profspilok ta ghromadsjkosti: tezy dopovidej Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kyjiv, 08 ghrud. 2017 r.)*. Kyjiv: TOV «Pidprjemstvo VI.EN.EJ», pp. 25–26. (in Ukrainian)
14. Batanov, O. V. (2020). Municypaljno-pravovyj vymir unitaryzmu v Ukrajinі: problemy ta vyklyky [Municipal and legal dimension of unitarism in Ukraine: problems and challenges]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajinі: pozycja vlady, naukovic, profspilok ta ghromadsjkosti: zb. tez dopovidej*. Kyjiv: APSVT, pp. 28–38. (in Ukrainian)
15. Serjoghina, S. Gh. (2016). Reforma miscevogho samovrjaduvannja v Ukrajinі v suchasnykh umovakh polityko-pravovogho rozvytku [Reform of local self-government in Ukraine in modern conditions of political and legal development]. *Aktualni problemy derzhavnogho budivnytva ta miscevogho samovrjaduvannja v konteksti konstytucijnoji modernizaciji: zb. nauk. statej za materialamy nauk.-prakt. seminaru (Kharkiv, 14 zhovtn. 2016 r.)*. Kharkiv, pp. 145–154. (in Ukrainian)
16. Shapoval, N. V. (2021). *Municipal reform in Modern Ukraine: constitutional and legal analysis*: PhD diss. Nac. avia. un-t. Kyjiv, 234 p. (in Ukrainian)
17. Slobozhan, O. (2010). Derzhavna polityka u sferi reformuvannja miscevogho samovrjaduvannja: istoryko-pravovyj aspekt [State policy in the field of local government reform: historical and legal aspect]. *Visnyk Nacionaljnoji akademiji derzhavnogho upravlinnja*, 3, pp. 177–184. (in Ukrainian)
18. Kalynovskij, B. V. (2020). Dosvid provedennja municypaljnoji reformy v krajinakh Jevropejskogho Sojuzu [Experience of municipal reform in the European Union]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajinі: pozycja vlady, naukovic, profspilok ta ghromadsjkosti: zb. tez dopovidej*. Kyjiv: APSVT, pp. 22–28. (in Ukrainian)
19. Kujbida, V. S. (2017). Naprjamy ta priorityty municypaljnoji reformy v Ukrajinі [Directions and priorities of municipal reform in Ukraine]. *Municypaljna reforma v konteksti jevrinteghraciji Ukrajinі: pozycja vlady, naukovic, profspilok ta ghromadsjkosti: tezy dopovidej Vseukrajsjkoji nauko-vo-praktychnoji konferenciji (Kyjiv, 08 ghrudnja 2017 r.)*. K.: TOV «Pidprjemstvo VI.EN.EJ», 148 p. (in Ukrainian)

Стаття: надійшла до редакції 30.04.2022
прийнята до друку 12.05.2022
The article: is received 30.04.2022
is accepted 12.05.2022

Бібліографія: Магновський І. Й. Муніципальна реформа у контексті державотворення в Україні: конституційно-правовий аспект. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. Вип. 13 (25). С. 116-124. DOI: 10.33098/2078-6670.2022.13.25.116-124.

